

Joan Oliver,
FRANCESC TRABAL, RECORDAT

En Trabal escrivia les novel·les a raig, a tota màquina, sense refer ni corregir quasi res, en unes setmanes; la seva sola pretensió era de contar històries divertides o sorprenents. L'únic perjudici que potser el condicionava era el de l'originalitat, com en la seva mateixa vida, de la qual les novel·les eren una prolongació, un reflex o una caricatura. Arran de la publicació de *L'home que es va perdre* —dit sigui això entre parèntesis— Ramon Rucabado, amic i parent d'en Trabal, publicà un article titulat «L'home que es perdrà»; en Rucabado evocava el noi Trabal, de comunió diària i secretari dels Lluïsos i, esgarriat de l'amoralisme de la novel·la (en la qual, si no m'erro, fou estampat per primer cop, en lletres de motlle, el verb «fotre»), el comminava a penedir-se de la seva obra; en cas contrari —anunciava—, el seu darrer destí foren les flames de l'infern. Altrament, alguns crítics parlaren en aquella ocasió de Bontempelli; i d'altres, a propòsit de *Vals*, assenyalaven l'evident influència de *Contrapunt*, de Huxley. Però no hi havia res d'això: en Trabal desconeixia l'humorista italià i tot just tenia una vaga notícia de la novel·la de l'anglès. No: ell escrivia de dins a fora; era un cas típic de narrador «inspirat», intuïtiu, no pas un escriptor llibresc preocupat per escoles i problemes de l'ofici. El seu estil, realment seu, no trobava grans resistències; com ja he dit, l'havia forjat a l'escriptori d'una redacció, en el comentari improvisat, en la ressenya gargotejada a cremadent al peu de la màquina i a vegades dictada al linotipista.

Simultàniament, la personalitat d'en Trabal s'esbadellava en la vida familiar i de relació, en els seus contactes o en els seus xocs amb personatges o institucions. Totes les seves fetes eren marcades per alguna nota excepcional, per un triomf més o menys justificat, per un desenllaç festiu o farsesc. Però el camp on les seves gestes prenien aspectes més llampanants i més lliures era la colla que set o vuit amics havíem format amb ell. L'enumeració dels trets d'humor, de les pensades, de les invencions, de les excentricitats que portàrem a cap en aquells primers temps, en Trabal i els altres, fóra molt llarga: en ressenyaré uns quants dels que em vénen a la memòria sense esforç.

L'estudi del meu amic era una golfà farcida de rareses, de contrasentits, de petites trampes extravagants; i a la porta d'entrada hom podia llegir un rètol perfectament imprès en lletres gòtiques: «Tingueu a casa vostra una cambra característica, aboqueu-hi els amics, i amidareu llur niciesa». Constituïrem una associació cultural-recreativa, amb tots els requisits legals, que anomenàrem «Casino dels Senyors» —tots els seus vuit socis tenien un càrrec a la junta directiva—; l'estatge social era una caseta de dues plantes, rònega, però cèntrica, que omplírem de sumptuosos mobles de drapaire. Els llibres de la biblioteca, tots dedicats per llurs autors, eren clavats a la paret amb un clau que els travessava pel mig i de part a part; una altra cambra, la destinàrem al «Museu de coses robades», sostretes per nosaltres mateixos en cases de gent rica, petits objectes de poc valor però curiosos per algun concepte. El salonet de conferències, amb la seva càtedra i tot, era presidit per un retrat del senyor que en aquells moments manava més; allí, davant una dotzena d'invitats, pronunciàvem dissertacions en la més absoluta tenebra. El safareig —sense aigua— de l'eixida servia de guarda-roba, i a l'estret passadís d'entrada una enorme prestatgeria buida impedia el pas a qualsevol persona mitjanament panxuda. Un «asalto», a què ens invitaren unes senyorettes de Rubí —evidentment amb mires pre-matrimonials—, començà amb un substanciós i exquisit berenar i acabà sòrdidament dient una part de rosari conduïda per en Trabal —que anava disfressat de Pierrot—, el qual, amb una exhortació exemplar, havia obligat les senyorettes, i sobretot llurs mamàs, a admetre la necessitat cristiana de l'oració en desgreuge dels pecats que es cometien en aquells dies de Carnestoltes. [...]